

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»

ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО - ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА
ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ»

30 квітня 2025 року

Одеса

УДК 321(477)(063)

С91

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(№ 17 від 26 червня 2025 року)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Музиченко Г. В. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Долженков О. Ф. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Каменчук Т.О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Проноза І.І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса 30 квітня 2025 року. Одеса ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», центр соціально-політичних досліджень «POLITICUS», 2025. 253с.

УДК 321(477)(063)

С91

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2025

© Центр соціально-політичних досліджень «POLITICUS», 2025

14. Каменчук Т. О. ІНФОРМАЦІЙНА СФЕРА УКРАЇНИ. НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ ТА ПРІОРІТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ. 67
15. Карагіоз Р. С. ЗМІЦНЕННЯ ПОЛІТИКО ПРАВОВИХ ОСНОВ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 72
16. Коваль О. А., Проноза І. І. ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК КЛЮЧОВИЙ РЕСУРС МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 77
17. Козловська Л. В., Уцеховський М. Ю. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА МІГРАНТІВ-БІЖЕНЦІВ ВІД ВІЙНИ З УКРАЇНИ В УМОВАХ АГРЕСІЇ РФ ТА ЇЇ АДАПТАЦІЯ ДО ЛОКАЛЬНИХ ДЕМОКРАТИЧНИХ СТРАТЕГІЙ ПРИЙМАЮЧИХ КРАЇН ЄС 2022-2025 РР 81
18. Кокорев О. В. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ: ЛАНДШАФТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗАГРОЗ ДЛЯ УКРАЇНИ 86
19. Краснопольська Т. М. УЧАСТЬ МОЛОДІ У ФОРМУВАННІ ІНСТИТУТУ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ ЯК УМОВА ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ 92
20. Крікуненко С. В. СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МАЛЬОПИС ЯК ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ АРТЕФАКТ 98
21. Кропівко В. В. ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА У ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ: СКАСУВАТИ НЕ МОЖНА РЕГУЛЮВАТИ 102
22. Лагутін М. Р. ДИСКУРС НОВИХ МЕДІА ЩОДО НАЦІОНАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ 106
23. Левченко Я. В. ЦИФРОВА ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ВИКЛИКИ 112
24. Лісовська О. В. Скриль С. А., МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО ТА ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ СУЧАСНОСТІ 117
25. Макарець С. В. ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ: ВІД НЕЗАВЕРШЕНИХ ПРОЕКТІВ МИНУЛОГО ДО СТРАТЕГІЇ МАЙБУТНЬОГО (ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ 121
26. Малишенко Л. О. ПУЛЬС СПРОТИВУ ТА ВІДРОДЖЕННЯ: УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В ДОБУ ВІЙНИ 129

СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МАЛЬОПИС ЯК ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ АРТЕФАКТ

*Крикуненко Сергій Віталійович,
доктор філософії,
старший викладач кафедри
режисури естради і шоу, сценарист
Київського національного університету
культури і мистецтв
м. Київ*

У контексті постмайданної доби та повномасштабної російсько-української війни мальопис став мульткомпонентною жанроформою, яка допомагає митцям та авторам графічних творів проявляти та закарбовувати власний візуальний активізм, документування подій та вираження громадянської позиції. Через гнучкість наративної структури, доступність та багатоаспектної зрозумілості образно-художньої мови, автори та художники українських мальописів використовують графічні оповіді для висвітлення трагічних реалій сучасної історії, рефлексії над питаннями ідентичності, колективної пам'яті та соціальних травм.

За своєю суттю мальопис є мультимодальним наративом, який інтегрує візуальний образ і вербальний компонент, створюючи цілісну семіотичну систему. У цьому контексті він виконує функцію носія культурної пам'яті, репрезентуючи як документальні фрагменти історичної дійсності, так і художню інтерпретацію подій, осіб та явищ, що мають суспільну значущість. За словами Гудошник О. «мальописи пояснюють історичні реалії сьогодення через творче переосмислення минулого в жанрі альтернативної історії, фантастики, так і через стереотипізованим героїчним кодом прочитання, симультанним часовопросторовим згортанням сюжетів минулого в реалії сучасного» [1]. З огляду на це, сучасні українські мальописи можна розглядати як художні візуально-комунікативні свідчення епохи, які фіксують ключові моменти

національної історії — від пострадянської трансформації до повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році.

У структурі жанрової типології сучасного українського мальовищу провідну позицію посідає героїчний наратив, який функціонує як інструмент символічної репрезентації національної боротьби за державну незалежність та свободу. Його популярність і художня продуктивність зумовлені актуальними суспільними запитами та колективними потребами ідентифікації в умовах військово-політичної кризи. Серед найбільш репрезентативних мальовищів, що втілюють героїчний наратив в українському комікс-мистецтві, виокремлюється низка творів, які демонструють різні стратегії художньої репрезентації війни, самопожертви та патріотизму. Наприклад, у мальовищі «Тато» Олександра Ком'яхова показано глибокий емоційний зв'язок між батьком-захисником і родиною. Через цю історію автор передає образ звичайної людини, яка чинить справжній героїчний вчинок. Мальовищ «Серед овець» Олександра Корешкова — це глибока алегорія тоталітарного суспільства, де тиранія постає як наслідок колективної бездіяльності, страху та втрати здатності до опору. Через мінімалістичну візуальну мову та символічні образи автор створює притчу про механізми влади й відповідальність громадян за її природу. У графічному творі «Звитяга. Савур-могила» Денис Фадєєв реконструює один із реальних боїв, поєднуючи історичні факти з художнім підходом. Цей мальовищ фіксує події війни та зберігає пам'ять про них. Мальовищ «Охоронці країни» авторства Леоніда Краснопольського та Ігоря Рогового демонструє українських воїнів у стилі супергероїв, створюючи зрозумілий і привабливий образ захисника для молоді аудиторії. У «Кіборгах» Дмитра Ткаченка зображено оборону Донецького аеропорту — один із найвідоміших символів стійкості українських військових. Цей твір близький до документального жанру та має глибоке патріотичне звучання. Мальовищі «Іду на штурм», який присвячений 3 Окремій штурмовій бригаді, репрезентує художньо-документальну наративну реконструкцію реальних

подій, фокусуючись на психоемоційній мотивації українських військових, відображаючи цивілізаційний конфлікт із країною-агресором, і водночас інтегрує елементи українського міфопоетичного дискурсу, що, в свою чергу, формує підґрунтя для розвитку національної мілітарної поп-культури. За словами авторів мальопису В. Кузнецова та Д. Зіроньки «у світовій поп-культурі ми знаємо історію Капітана Америки. Історія наших бійців набагато правдивіша, тому маємо закарбувати її, створити свою мілітарну попкультуру» [2].

У своїй функціональній множинності український сучасний мальопис виконує роль засобу формування і трансляції національної ідентичності, конструювання колективної пам'яті та критичної рефлексії над історико-культурною спадщиною та гострополітичними подіями. Завдяки цьому український мальопис варто трактувати як артефакт, що водночас фіксує культурний код нації та бере участь у його переосмисленні в умовах глобалізаційних викликів і збройного конфлікту.

Цифровий інтернет-журнал «Inker» є знаковою платформою українського соціального мальопису, що функціонує з 2021 року та спеціалізується на візуалізації документальних наративів, оснований на реальних подіях. Його публікації висвітлюють травматичний досвід війни, цивільного спротиву та персональних історій кризь медіум графічного оповідання, перетворюючи кожен графічну оповідь на візуально-текстовий артефакт сучасної культури. Особливої уваги заслуговує третій випуск, що об'єднує низку мальописів про оборону «Азовсталі» й побут підземних укриттів, створених за мотивами свідчень учасників і очевидців [3]. Завдяки цифровому формату та авторському підходу, мальописи «Inker» набувають функції культурної пам'яті, архівного документа і мистецького жесту одночасно. Навіть у цифровому вигляді такі наративи мають статус артефактів сьогодення, що фіксують трансформації України в умовах війни.

Мультимодальна природа мальопису — поєднання візуального й вербального, естетичного й політичного — дозволяє фіксувати історичні події, транслювати національні цінності та конструювати образ сучасного героя в умовах війни та соціальних зрушень. Особливо в цифровому форматі, сучасний український мальопис зберігає статус автономного носія пам'яті, який поєднує естетичну виразність із соціальною функцією. Таким чином, його доцільно трактувати як історико-культурний артефакт, який у межах авторської художньої концепції не лише зберігає, але й переосмислює та транслює колективний історичний досвід українського суспільства в умовах збройного протистояння, політичної нестабільності та глобалізаційного тиску.

Список використаних джерел:

1. Гудошник О. *Воєнний комікс як медіа: українські та світові графічні наративи. Медіанаративи : колект. монографія. Київ, 2022. С. 43–58.*
2. Качковська Я. *В Україні випустять комікс про 3-ю окрему штурмову бригаду: як тривала робота, розповідають ілюстраторка й автор. Суспільне Культура. URL: <https://suspilne.media/culture/767753-v-ukraini-vipustat-komiks-pro-3-u-okremu-sturmovu-brigadu-ak-trivala-robota-rozprovidaut-ilustratorka-j-avtor/> (дата звернення: 18.04.2025).*
3. *Чому ми називаємо Inker мальописом, а не коміксом? URL: <https://inker.world/pro-nas/> (дата звернення: 19.04.2025).*